

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра культурології та інформаційної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри культурології
та інформаційної діяльності
_____ Ю.С. Сабадаш
«27» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВДЗП ЕТИКА ТА ЕСТЕТИКА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Освітньо-професійна програма для всіх ОПП
(назва)

спеціальність для першого (бакалаврського) освітнього рівня вищої освіти
(код та найменування спеціальності)

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

факультет історичний, економіко-правовий, факультет масових комунікацій,
факультет іноземних мов, факультет грецької філології

(назва факультету)

2020– 2021 рік

Робоча програма з вибіркової навчальної дисципліни «Етика та естетика» для студентів всіх ОП.

Розробники:

Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор, завідувач кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ;

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ.

Протокол № 1 від « 27 » серпня 2020 року

©Сабадаш Ю.С.
©МДУ, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	ОС Бакалавр вибіркова для всіх ОПП	Навчальна дисципліна загальної підготовки	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: творче завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		3-й	3-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4	Освітній рівень: «Бакалавр»	16 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.-	год.
		Самостійна робота	
		51 год.	69 год.
		Індивідуальні завдання:	
		9 год.	
Вид контролю:			
залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить

для денної форми здобуття вищої освіти – 37/63%

для заочної форми здобуття вищої освіти – 18/82%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета та завдання курсу «Етика та Естетика» полягає в тому, щоб допомогти студентам найкращим чином зрозуміти предмет етики та естетики, засвоїти найважливіші категорії даних дисциплін, отримати уявлення про основні етапи розвитку етичного та естетичного знання, а також познайомитись з вирішенням ключових сучасних етичних та естетичних проблем.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі – вибіркова.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Етика та естетика» є ознайомлення з предметом етики та естетики, особливостями функціонування моралі, основними етапами історичного розвитку етики та естетики, основними категоріями та ін.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати: основне коло проблем пов'язаних з етикою та естетикою; основні поняття «етика», «естетика», «мораль», «катарсис», «мімесис», «калокагатія» та інші і вільно ними володіти, а також основні розділи навчальної програми.

вміти: володіти розвиненою культурою мислення; чітко і логічно висловлювати власні думки в усній і письмовій формах; самостійно опановувати нові знання, критично осмислювати набутий досвід з позицій останніх досягнень у галузі гуманітарних наук; аналізувати проблеми, використовуючи знання, які отримали в процесі вивчення даної дисципліни; використовувати отриманні знання у своїй професійній діяльності.

Компетенції, що набуває студент у ході вивчення курсу

Загальні:

Критичність та самокритичність. Думати науковими термінами, формулювати задачі, збирати дані, аналізувати та пропонувати рішення актуальних проблем етики та естетики.

Комунікація усна та письмова рідною мовою. Правильно вживати різні комунікативні стилі (неофіційний, офіційний, науковий), користуючись рідною мовою.

Працювати самостійно, приймати ініціативу та керувати часом. Здатність організовувати комплексні завдання протягом певного періоду часу та подавати результати вчасно.

Працювати з іншими. У мультидисциплінарному та мультинаціональному середовищі.

Здатність знаходити та використовувати інформацію з різних джерел (документальних, письмових, електронних, наративних) згідно із завданням, формуючи цю інформацію у критично обґрунтовану розповідь.

На вивчення курсу відведено 3 кредити (90 годин), із них аудиторних 30 годин (16-лекційних, 14 семінарських), 51 година відводиться на самостійну роботу студентів. Вивчення теоретичних, дискусійних проблем здійснюється на семінарських заняттях. Якість самостійного опрацювання матеріалу перевіряється під час проведення контрольних робіт, співбесід, на що передбачено 9 годин індивідуальних занять.

Формою підсумкового контролю з курсу є залік.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I ЕТИКА ЯК НАУКА

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ ЕТИКИ

Етимологія термінів «етика» і «мораль». Етика як теорія моралі і компонент духовної культури. Дві основні характеристики (форми) моралі: особистісні моральні якості та сукупність норм суспільної поведінки й оціночних уявлень. Своєрідний переворот в етиці здійснений І. Кантом у XVIII. Еволюція поглядів на предмет етики. Філософський характер етики. Структура та основні функції етики. Взаємозв'язок етики з іншими науками що вивчають мораль. Основні завдання етики у сучасних умовах.

ТЕМА 2. МОРАЛЬ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ.

Особливості функціонування моралі. Структура та функції моралі. Ненасилля як категорична моральна заборона. Парадокс моральної оцінки. Парадокс моральної поведінки.

ТЕМА 3. ОСНОВНІ ЕТАПИ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ЕТИЧНОЇ ДУМКИ

Основні етапи історичного розвитку етичної думки. Етичні ідеї Стародавнього світу. Етична думка Середньовіччя та Відродження. Етичні вчення Нового та Новітнього часу. Етичні концепції Видатних Учителів людства: Лао-Цзи, Конфуція, Будди, Ісуса Христа, Мухаммеда, Аристотеля, Томи Аквінського, Спінози, Канта, Сковороди.

ТЕМА 4. ПОХОДЖЕННЯ ТА ІСТОРИЧНІ ТИПИ МОРАЛІ

Передумови виникнення моралі. Особливості моралі традиційного суспільства. Звичаї родоплемінного суспільства. Звичаї родоплемінного суспільства. Система моралі Давнього Сходу. Мораль і звичаї античності. Станово-корпоративна мораль Середньовіччя. Основні тенденції розвитку моралі у сучасній цивілізації.

ТЕМА 5. ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ МОРАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Цінність як філософське поняття. Сутність моральних цінностей. Моральні цінності та категорії моральної свідомості. Етика як система категорій. Добро як вихідна моральна цінність. Добро і благо. Співвідносність добра і ідеалу. Взаємозначеність добра та зла. Совість як категорія моральної свідомості. Совість та сором. Авторитарна та гуманітарна совість (Е. Фромм). Свобода її види та парадокси. Обов'язок, відповідальність та справедливість. Сенс життя та ставлення людини до смерті. Щастя як мета людського життя. Різноманітність поглядів на щастя. Передумови щастя. Щастя та самореалізація особистості. Щастя та страждання. Парадокс щастя.

ТЕМА 6. МОРАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ТА ПРИКЛАДНОЇ ЕТИКИ

Егоїзм. Раціональність дій. «Розумний егоїзм». Що є благодійність? Критика благодійності та критерії її ефективності. Евтаназія. «За» і «проти» евтаназії. Смертна кара. Етичні аргументи проти смертної кари.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II ЕСТЕТИКА ЯК НАУКА

ТЕМА 7. ПРЕДМЕТ ЕСТЕТИКИ

Естетика як наука. Еволюція поглядів на суть естетичного. Предмет естетики. Естетика в сучасній системі гуманітарного знання: пошук нової методологічної парадигми. Задачі естетики.

ТЕМА 8. ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ЕСТЕТИКИ

Історичні парадигми осягнення прекрасного (космоцентрична, природнича, формалістична, релігійна, суспільна, суб'єктивістська, діалектична). Діалектика прекрасного і потворного. Прекрасне і величне. Величне як джерело піднесеного. Пафосність та монументальність як вияв піднесеного в мистецтві. Піднесене та нище.

Категорія трагічного як відображення екзистенційних суперечностей людського буття. Діалектика трагічного та її відображення у аристотелевському вченні про катарсис. Проблема трагічного в естетиці екзистенціалізму (Ж.-П. Сарт, А. Камю).

Історична еволюція розуміння комічного - «Поетика» Арістотеля; проблема комічного в середньовічній філософії; ренесансна теорія комічного. Категорія комічного у філософії А. Бергсона. Комічне в теорії З. Фрейда. Філософія сміху М. Бахтіна. Комічне як засіб гармонізації буття. Комічне як вияв свободи і творчого потенціалу людини.

ТЕМА 9. ЕСТЕТИЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

Історичні форми та типи естетичної свідомості. Структура естетичної свідомості. Феномен античного міфу. Естетика Стародавньої Греції та Риму. Естетика Візантії та західноєвропейського Середньовіччя. Особливості естетики Відродження, Класицизму, Просвітництва. Естетика ХХ-ХХІ ст.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. ЕТИКА ЯК НАУКА												
Тема 1. Предмет і завдання етики.	10	2	2		1	5	11	1			1	9
Тема 2. Мораль в житті людини.	11	2	2		1	6	10				1	9
Тема 3. Основні етапи історичного розвитку етичної думки.	10	2	2		1	5	14	2	2		1	9
Тема 4. Походження та історичні типи моралі	11	2	2		1	6	10				1	9
Тема 5. Основні категорії моральної свідомості.	11	2	2		1	6	12	2			1	9
Тема 6. Проблеми прикладної етики.	11	2	2		1	6	10				1	9
Усього годин	64	12	12		6	34	67	5	2		6	54
Змістовий модуль II. ЕСТЕТИКА ЯК НАУКА												
Тема 7. Предмет естетики.	7	1			1	5	7	1			1	5
Тема 8. Основні категорії естетики.	8	1			1	6	9	1	2		1	5
Тема 9. Естетична свідомість та її структура.	11	2	2		1	6	7	1			1	5
Усього годин	26	4	2		3	17	23	3	2		3	15
Модуль 2												
ІНДЗ												
Усього годин	90	16	14		9	51	90	8	4		9	69

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-	
2	-	
...	-	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	години	
		Ден.	Заоч
1	Етика як наука. Етична думка ХХ – початку ХХІ століть	2	
2	Естетика як наука. Сучасна естетика (ХХ ст. - початок ХХІ ст.).	2	2
3	Основні категорії етики	2	
4	Основні категорії естетики.	2	

5	Походження та історичні типи моралі.	2	
6	Історія розвитку української етичної та естетичної думки.	2	2
7	Проблеми прикладної етики. <i>Евтаназія та смертна кара.</i>	2	
	Всього	14	4

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	години	
		Ден.	Заоч
1	Ігровий аспект спілкування (за кн. Й.Гейзінги «Номо ludens»)	5	8
2	Наука спілкування у працях В.Леві	5	5
3	Д.Карнегі про мистецтво спілкування	5	5
4	Проблема самотності у сучасному світі	5	7
5	Сучасна етика насильства	6	7
6	Проблема добра і зла в творах І. Франка	5	8
7	Концепція гідності людини в творах діячів італійського Відродження	6	7
8	Парадокси свободи в праці Е. Фромм «Втеча від свободи»	5	7
9	Моральний зміст патріотизму	6	7
10	Конкордизм В. Винниченка, або мистецтво бути щасливим	5	8
	Разом	53	69

9. Індивідуальні завдання

Вимоги до виконання письмових робіт

Методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентів (СРС) та індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ)

Відповідно до положень КМСОНП, студентам пропонуються до виконання різні за типом та формою завдання до змістових модулів курсу. До таких завдань належать самостійна робота (СРС) та індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ), які є невід'ємною формою набуття нових знань та навичок з курсу «Етика. Естетика».

Виконання студентом СРС та ІНДЗ за окремими темами є обов'язковою умовою оцінювання його успішності з освоєння курсу. З метою успішного письмового виконання СРС та ІНДЗ студентам необхідно опрацювати за предметно-тематичним, алфавітним, систематичним та електронним каталогами бібліотек джерельну базу курсу «Етика. Естетика» відповідно до списку рекомендованої базової та допоміжної літератури.

Згідно з діючими бібліографічними вимогами, складається перелік використаних джерел та літератури з теми СРС та ІНДЗ (розміщується в якості останньої рубрики виконаного завдання). Результати роботи подаються у письмовій роздрукованій формі в окремому файлі.

СРС та ІНДЗ подаються студентом на кафедру після останнього семінарського заняття для перевірки викладачем.

Форма подання – комп'ютерний набір, надрукований на аркушах формату А4, кегль 12, шрифт – Times New Roman, інтервал – 1, мова – українська (джерела та література подаються мовою оригіналу). Поля: ліве – 20 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Обсяг СРС та ІНДЗ (без врахування додатків) – 4-5 аркушів А4 без урахування титульної сторінки. Текст СРС та ІНДЗ подається у 3-ій особі від імені автора. Критерії оцінки:

- змістовність,
- логічність викладення матеріалу,
- самостійність висновків,
- дотримання вимог щодо оформлення тексту.

Текст складається з наступних обов'язкових частин: плану, вступу з аналізом опрацьованих джерел з обраної проблеми, основної частини, що складається з двох-трьох розділів, висновків та списку опрацьованих джерел і літератури в алфавітному порядку (не менше 6 позицій).

На титульній сторінці вказується повна назва закладу вищої освіти. Напрямок письмової роботи: СРС або ІНДЗ з етики або естетики. Тема письмової роботи. Автор: ПІБ студента, курс, спеціальність. Прізвище, ініціали та посада викладача.

Фактичну частину СРС та ІНДЗ становить аналіз результатів роботи з публікаціями з досліджуваної теми, тобто студент повинен структурувати отримані знання з конкретного питання. Наприклад, застосовуючи творчий підхід, студент опрацьовує, порівнює та групує концептуальні підходи різних авторів стосовно вивчення теми.

Обов'язковою умовою виконання завдання є дотримання діючих вимог до оформлення бібліографічних посилань (ДСТУ 7.1:2006).

Реферативне дослідження з курсу «Етика. Естетика» (ІНДЗ)

1. Етика Сократа.
2. Епікур і його школа.
3. Етика І. Канта.
4. Принцип найбільшого щастя Джона Стюарта Мілля.
5. Фрідріх Ніцше: боротьба з мораллю.
6. Трагічне в естетиці екзистенціалізму.
7. Теорія комічного в естетиці А. Бергсона.
8. Філософія сміху М. Бахтіна.
9. Проблема прекрасного в трактаті У. Хогарта «Аналіз краси».
10. Краса і світові релігії.
11. З. Фрейд про походження моралі та релігії.
12. Ідея надлюдини у Ф. Ніцше, її сучасне трактування та критика.
13. Сучасні концепції щастя.
14. Етика стоїків (Сенека, Епіктет. Марк Аврелій).
15. Самотність як екзистенційна проблема.
16. Концепції сенсу життя у різних релігіях.
17. Концепція людини А. Шопенгауера (Свобода волі та моральність).
18. Е. Фромм про типи характеру (Психоаналіз і етика)
19. Евтаназія: за і проти.
20. Концепція справедливості Д. Роулса.
21. Соціально-психологічний портрет масової людини.
22. Історія етичної думки в Україні.
23. Історія естетичної думки в Україні.
24. Етичні ідеї Стародавнього Сходу.
25. Проблеми прикладної етики: Раціональність та егоїзм.
26. Проблеми прикладної етики: Добродійність.
27. Проблеми прикладної етики: Страта.

28. Проблеми прикладної етики: Милосердя.
29. Найважливіші моральні та етичні вчення: Конфуцій.
30. Найважливіші моральні та етичні вчення: Будда.
31. Найважливіші моральні та етичні вчення: Ісус Христос.
32. Найважливіші моральні та етичні вчення: Мухамед.
33. Естетика Древньої Греції та Риму.
34. Естетика Візантії.
35. Естетика західноєвропейського середньовіччя.
36. Естетика Відродження.
37. Естетика Класицизму та Просвітництва.
38. Історичні форми і типи естетичної свідомості.
39. Етичне вчення Фоми Аквінського.
40. Естетичні погляди західноєвропейських мислителів епохи Середньовіччя (Василь Великий, Іоанн Златоуст, Босцій та ін.).
41. Природа різних видів людської любові у вченні Е. Фромма.
42. Парадокси свободи в праці Е. Фромма «Втеча від свободи».
43. Отто Вайнінгер «Стать і характер» (етичний аспект).
44. Зігмунд Фрейд: Психологія та Естетика.
45. Естетичні аспекти «глибинної психології» К. Г. Юнга.
46. Естетична проблематика в філософській концепції А. Бергсона та Б. Кроче.
47. Альберт Швейцер та його «благоговіння перед життям».
48. Вплив позитивістської філософії на формування неопозитивістської естетики.
49. Моральний зміст патріотизму.
50. Національна самосвідомість і гідність.
51. Концепція гідності людини в творах діячів італійського Відродження.
52. Чесноти і вади як характеристики морального світу людини.
53. Проблема морального світу людини у творчості Г. Сковороди.
54. Біблія як джерело моральних цінностей християнства.
55. «Новий гуманізм» А. Печчеї.

Зразок

ПОТОЧНІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

ТЕСТ № 1 ПРЕДМЕТ ЕТИКИ

1. Як перекладається з грецької мови слово «ethos», від якого побудували термін «етика»?
 - а) людське житло;
 - б) звірине лігвище;
 - в) пташине гніздо;
 - г) звичай;
 - д) характер;
 - е) все перелічене;
 - ж) тільки г) і д).
2. Для позначення сукупності етичних чеснот як особливої предметної області знання і для виділення цього знання в окрему науку був введений термін «етика». Хто його ввів?
 - а) Платон;
 - б) Аристотель;
 - в) Цицерон;
 - г) Кант.
3. Перша й основна моральна заборона – це заборона на...
 - а) злочинство;
 - б) осуд інших;

в) насильство;

г) зрада.

4. Хто ввів в етику термін «moralitas» (мораль)?

а) Платон;

б) Аристотель;

в) Цицерон;

г) Кант.

5. Яка з функцій моралі здійснюється у формуванні людської особистості, розвитку її самосвідомості?

а) регулятивна;

б) виховна (гуманістична);

в) пізнавальна;

г) світоглядна.

10. Методи навчання

Навчальна дисципліна включає лекційні, практичні та індивідуальні заняття, виконання творчих завдань (ІНДЗ), робота в Інтернеті. У лекціях викладаються теоретичні розділи курсу. Використовуються інтерактивні методи навчання (дискусія, конкурси практичних робіт з їх обговоренням, підготовка презентацій, доповідей та ін.).

11. Критерії оцінювання

Оцінювання ІНДЗ, яке виконується студентом під час практичних занять та самостійної роботи, здійснюється за такими критеріями: актуальність, аргументованість змісту, послідовність та логічність викладеної інформації, оформлення завдання, дотримання студентом термінів виконання.

Практичні, семінарські роботи оцінюються залежно від кількості завдань та обсягу завдання.

12. Засоби оцінювання

Під час вивчення дисципліни «Етика. Естетика» застосовується поточний і підсумковий контроль знань студентів.

Поточний контроль здійснюється у формі контролю систематичності та активності роботи студентів протягом семестру під час вивчення програмного матеріалу дисципліни, зокрема, відвідування лекційних та практичних занять, виступи на практичних заняттях, участь у обговоренні питань з певної теми, відповіді на запитання викладача, експрес-тестування, підготовка індивідуальних науково-дослідних завдань з окремих питань, участь у науково-практичних заходах із проблем дисципліни.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку (письмового МКР або усного).

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2				
Пр1	Пр2	Пр3	Пр4	Пр5	Пр6	Пр7	ІНДЗ	Тест	100
10	10	10	10	10	10	10	20	10	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
-----------------------------------	-------------	-------------------------------

діяльності		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

До інструментально-методичного забезпечення курсу входять опорні конспекти лекцій, підручники та навчальні посібники, монографії, наукові статті, нормативно-правові акти, методичні рекомендації. Під час опанування дисципліни використовуються персональні комп'ютери, ноутбуки, мультимедійний проектор. Студенти для підготовки до практичних занять та індивідуального науково-дослідного завдання використовують мережу Інтернет та програмне забезпечення пакету Microsoft Office, візуальні матеріали.

15. Рекомендовані джерела інформації

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Блощинська В.А. Етика. Практикум: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 248 с.
2. Бовсунівська Т. В. Історія української естетики першої половини XIX століття [Текст] / Т. В. Бовсунівська. - Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2001. - 344 с.
3. Дубчак Л. М. Естетика: посібник для підготовки до іспитів / Л.М. Дубчак, П.С. Прибутько. - Київ : Поливода А.В., 2007. - 123 с.
4. Естетика: підручник / за заг. ред. Л. Т. Левчук. - 2-ге вид., випр. и допов. - Київ : Вища школа, 2006. - 431 с.
5. Естетика: Навч. посіб. /М.П. Колесніков, О.В. Колеснікова, В.О. Лозовий та ін.; За ред. В.О.Лозового. – К., 2003.
6. Естетика: підручник для студ. гуманіт. спец. вищих навч. закл. / за заг. ред. Л.Т.Левчук. - 2-ге вид., доп. і перероб. - К. : Вища школа, 2005. - 431 с.
7. Естетика: навч. посіб / М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В. О. Лозовой ; за ред. В. О. Лозового. - К. : Юрінком Інтер, 2007. - 208 с.
8. Етика: Навч. посібник / Т.Г.Аболіна, В.В.Єфименко, О.М.Левчук та ін. – К., 1992.
9. Етика: Навч. посібник / В.О.Лозовий, М.І.Панов, О.А.Стасевська та ін.; за ред. проф. В.О.Лозового. – К., 2004.
10. Етика: Навч.посібник / За ред. В.О.Лозового. – К., 2002. – С.36-46.
11. Етика та естетика [Текст] : навч. посібник / упор. І. В. Тетарчук. - Київ : Центр учбової літератури, 2015. - 316 с.
12. Левчук Л. Західноєвропейська естетика XX ст.: Навч. посіб. - К., 1997.
13. Левчук Л.Т., Оніщенко О.І. Основи естетики: Навч. посіб. – К., 2005.
14. Малахов В. А. Етика. Курс лекцій: навчальний посібник / В.А. Малахов. – 3-тє вид. – Київ : Либідь, 2001. - 384 с.

15. Малахов В. Етика спілкування: навч. посіб. / В. Малахов. - Київ : Либідь, 2006. - 400 с.
16. Мовчан В. С. Етика: навчальний посібник / В.С. Мовчан. - 3-е вид., випр. і допов. - Київ : Знання, 2007. - 483 с.
17. Прибутько П.С., Дубчак Л.М. Етика: Посібник для підготовки до іспитів. - К., 2006. - 177 с.
18. Роменець В.А. Психологія творчості. - К., 2000.
19. Сабадаш Ю. «Жива Етика» Миколи Реріха: естетичний аспект. Навчальний посібник. - К.: Науковий світ, 2001. - 140 с.
20. Сабадаш Ю. Методическое пособие к изучению курса «Этика и Эстетика» (для студентов всех форма обучения). - Мариуполь: ПГТУ, 2005. - 72 с.
21. Сабадаш Ю. Этика: учебно-метод. пособие. - Мариуполь: МДУ, 2012. - 54 с.
22. Смерж Л. О. Эстетика: навч. посіб. / Л.О. Смерж; Л.О. Морж. - Київ : Кондор, 2009. - 334 с.
23. Стахів М. Український комунікативний етикет: навч.-метод. посіб. / М. Стахів. - Київ: Знання, 2008. - 245 с.
24. Тофтул М. Г. Етика: навч. посіб. / М.Г. Тофтул. - Київ : Академія, 2005. - 416 с.
25. Шалагінов Б. Б. Эстетика Й.В. Гете: дослідження / Б.Б. Шалагінов. - К. : Вежа, 2002. - 152 с.
26. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування: навч. посіб. / Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка. - 5-те вид., стер. - Київ : Вікар, 2006. - 223 с.
27. Холодинская С.Н. Учебно-методическое пособие по Этике и Эстетике для самостоятельной работы студентов. - Мариуполь, 2011. - 284 с.

Додаткова:

1. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2-х кн.: Навч.-метод. посібник / І.Д. Бех. - К.: Либідь, 2003. - Кн. 2. - 280 с.
2. Бычков В.В. Эстетика: Учебник. — М.: Гардарики, 2004. — 556 с. // <http://lib.rus.ec/b/72169>
3. Эстетика: навчальний посібник для педагогів / під ред. Т.І. Андрущенко. - К.: Вид. НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. - 594 с.
4. Етика в редакційному повсякденні [Текст] / наук. ред. В. Іванов. - К. : Академія Української Преси, 2010. - 232 с
5. Етос і мораль у сучасному світі / Аболіна Т., Єрмоленко А., Кисельова О. та ін. - К.: Вид. ПАРАПАН, 2004. - 200 с.
6. Левчук Л. Психоаналіз: історія, теорія, мистецька практика: Навч. посіб. - К., 2002.
7. Малахов В.А. Етика: курс лекцій / В. А. Малахов. - Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. - 214 с.
8. Прикладна етика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. Аболіна та ін. наук. ред. В. Панченко - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 391 с.
9. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування / Я. Радевич-Винницький. - Львів: Вид. «Сполом», 2001. - 223 с.
10. Скальська Д.М. Эстетика. Эстетика постмодерної доби: Навч. пос. для студентів вищих навчальних закладів / Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. Кафедра філософії. - Івано-Франківськ: Факел, 2008. -132 с
11. Шалагінов Б. Б. Эстетика Й.В. Гете [Текст] : дослідження / Б.Б. Шалагінов. - К. : Вежа, 2002. - 152 с.
12. Хагарт У. Аналіз краси. - К., 1991.
13. Фромм Э. Искусство любить: исследования природы любви. - М.. 1990.

Інформаційні ресурси

1. Естетика: Підручник [Електронний ресурс] / Л.Т.Левчук, Д.Ю.Кучерюк, В.І.Панченко; за заг. ред. Л.Т.Левчук.— К.: Вища шк., 2006. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1430/76/>
2. Кириченко Л.Г. Естетичне виховання в процесі формування особистості сучасного менеджера соціокультурної сфери [електронний ресурс] // <http://chito.in.ua/l-g-kirichenko-stattya-prisvyachena-analizu-rolu-estetichnogo.html>
3. Лебедєв В.Ю. Естетика: Підручник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://stud.com.ua/4968/etika_ta_estetika/estetika
4. Малахов В. Етика: Конспект лекцій [Електронний ресурс] / В.Малахов. – Електронний ресурс: <http://readbookz.com/books/159.html>
5. Петрушенко В.Л. Етика та естетика [Електронний ресурс] / В.Л.Петрушенко. – Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/category/42/59/48/>
6. Сморг Л.О. Естетика: Навчальний посібник [Електронний ресурс] / Л.О.Сморж. – К.: Кондор, 2009. – Режим доступу: <http://ukrlibrary.com.ua/books/12/1/1/102.html>
7. Чмут Т.Г. Етика ділового спілкування [Електронний ресурс] / Т.Г.Чмут. – Режим доступу: http://chitalka.info/gp_02/gp_02index.htm

.....

Додаток до Робочої програми навчальної дисципліни щодо внесення змін

Зміни обговорено та затверджено на засіданні кафедри протокол № ____ від «__» _____ 20__р.

Завідувач кафедри

_____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Аркуш обліку змін

№ п/п	№ та зміст пункту, до якого внесено зміни	ПІБ викладача	Підпис викладача